

”Alla ska med”?

En komparativ fallstudie av de skandinaviska socialdemokratiska partiernas politik
utifrån intersektionella perspektiv.

Abstract

The following comparative case study examines the relation between women's representation and gender equality politics through the intersectional lense. Based on Anne Phillips theory of descriptive and substantive representation the study seeks to investigate if women's representation in the Scandinavian countries, specifically in social democratic parties, will lead to a more intersectional focus on gender equality. The foundation to the study builds on the premises containing a well built welfare, gender equality work and a postmaterialist foundation which will serve as adequate prerequisites in order for political parties to prioritise intersectionality on gender equality.

The results from the study shows that there is an observable causality between high female representation and political parties prioritizing questions regarding gender equality with an intersectional perspective to a higher extent.

Keywords: Intersectionality, Social democracy, Scandinavia, Gender equality, Postmaterialism, Women in politics, Social democratic parties, Comparative politics, Scandinavian politics.

Antal ord: 9926.

Innehållsförteckning

1.0 Inledning	3
1.1 Bakgrund	4
1.1.1 Skandinaviens socialdemokratiska partier	5
1.2 Syfte och frågeställning	7
1.3 Teori	7
1.3.1 Deskriptiv och substantiell representation	7
1.3.2 Validitetsproblem med teorin	9
1.4 Avgränsning	10
1.4.1 Skandinavien	11
1.4.2 Socialdemokratiska partier	11
1.5 Definitioner	12
1.5.1 Intersektionalitet	12
1.6 Operationalisering	13
1.6.1 Intersektionell jämställdhetspolitik	13
1.6.2 Kvinnlig representation	14
2.0 Metod	15
2.1 Komparativ fallstudie	16
2.2 Maktens tre dimensioner	17
2.3 Postmaterialism	18
2.4 Partikultur	19
3.0 Material	19
3.1 Partiprogram	20
3.2 Statistik över kvinnlig representation	20
4.0 Kvalitativ Analys	20
4.1 Svenska Socialdemokraterna	21
4.1.1 Välfärd	22
4.1.2 Arbetsmarknad	23
4.1.3 Integration och internationella frågor	24
4.2 Norska Arbeiderpartiet	25
4.2.1 Välfärd	26
4.2.2 Arbetsmarknad	27
4.2.3 Integration och internationella frågor	28
4.3 Danska Socialdemokratiet	28
4.3.1 Välfärd	29
4.3.2 Arbetsmarknad	29
4.3.3 Integration och internationella frågor	30
5.0 Resultat och diskussion	30
5.1 Vidare forskning	32
6.0 Referensförteckning	33

1.0 Inledning

“Alla ska med”

Så lyder en av socialdemokratins troligtvis mest välkända slagord. Det symboliserar den solidariska socialdemokratiska andan med en stark välfärdsstat som gynnar alla i samhället. I Skandinavien har denna politik väl implementerats i såväl politik som samhälle efter årtionden av socialdemokratiskt styre. Frågan om hur alla ges förutsättningar att lyckas bör då ställas, med andra ord är “alla” inräknade?

Denna uppsats lägger fokus på huruvida frågor som rör jämställdhet prioriteras utifrån de olika förtryck som påverkar kvinnor. Studien tar avstamp i flera aspekter som ger förutsättningar för en väl etablerad jämställdhetspolitik och således har möjligheten att prioritera kvinnor i fler dimensioner än som en enhetlig grupp. Med andra ord hur de intersektionella perspektiven tas i beaktelse. En viktig förutsättning för påtryckningar i jämställdhetspolitiken är en hög representation av kvinnor, detta antagande grundar sig i studiens teori av Anne Phillips om deskriptiv och substantiell representation. Teorin används för att undersöka hur representation påverkar innehållet i jämställdhetspolitiken.

Utifrån mest-lika-design kommer studien utgå ifrån från tre socialdemokratiska partier i skandinavien: Socialdemokraterna i Sverige, Arbeiderpartiet i Norge och Socialdemokratiet i Danmark. Samtliga länder har följande utmärkande egenskaper: proportionella valsysteem, präglas av postmaterialistiska värderingar till följd av den höga nivån av materiellt välstånd samt en stark kultur av jämställdhet. Dessutom har socialdemokratiska partier inte bara historiskt högre nivå av kvinnlig representation än konservativa och liberala partier (Wängnerud 2009: 55), de fokuserar även i högre utsträckning på frågor om jämställdhet (Norris 2004: 179). Detta lägger en grund för studiens syfte att undersöka huruvida representation påverkar jämställdhetspolitiken intersektionella drag, eftersom dessa tre partier har alla förutsättningar för ett mer nyanserat och djupgående fokus på jämställdhetsfrågor.

I syfte att ta reda på om det finns en relation mellan representation och intersektionell jämställdhetspolitik har vi valt att genom innehållsanalys använda oss av partiernas partiprogram. För att jämföra deras politiska prioriteringar har vi sedan valt tre politiska områden att fokusera studien på: välfärd, arbetsmarknad samt integration och internationella frågor. Vi djupdyker i dessa tre områden och analyserar om partierna väger in intersektionella

perspektiv. För att sedan jämföra deras intersektionella prioriteringar till den procentuella andelen kvinnor representerade.

1.1 Bakgrund

Runt om i världen har kvinnor givits allt mer plats i det politiska beslutsfattandet jämfört med föregående år och decennier. Denna uppåtgående trend av kvinnlig representation inom de mansdominerade nationella legislaturerna och således politiska partier går att observera över hela jordklotet. Vid millennieskiftet bestod enbart 14 procent av ledamöter i världens legislaturer av kvinnor, en siffra som år 2020 ökat till 25 procent (World bank 2020) och kan förväntas öka ytterligare åren framöver.

Då fler kvinnor deltar i en mansdominerad politisk sfär menar flertalet teoretiker och forskare att detta medför fler unika perspektiv, erfarenheter och empati för utsatta grupper i politiken, men även real makt att påverka den politiska dagordningen. Detta då kvinnor genom rationella val kommer engagera sig i frågor som står dem nära och gynnar den egna gruppen av just kvinnor och andra grupper som möter liknande orättvisor (Norris 2004: 179-180).

Därav uppnås inte enbart högre representation genom passiv närvaro, utan även direkt representation i politikens innehåll som förs i ett land eller politiskt parti i följd med kvinnors ökade och direkta inflytande (Norris 2004: 179-180, 206). Trots den positiva trenden av ökad kvinnlig representation i politiska sammanhang runt om i världen, ser nivån av denna representation inom politiken mycket olika ut mellan länder och regioner. Detta kan förklaras av en mängd skillnader i politiska system, lagar, kultur och materiellt välstånd, som antingen agerar i den politiska representationens fördel eller nackdel (Norris 2004: 182-185, 188).

Vilket som tidigare nämnts kan påverka den förda politikens innehåll då fler eller färre kvinnor har politiskt inflytande, och är därav ett intressant ämne att analysera.

De skandinaviska länderna Sverige, Norge och Danmark är en grupp länder som idag och de senaste årtiondena stuckit ut med en internationellt sett hög andel kvinnor i både sina nationella legislaturer och politiska partier (Norris 2004: 181, 191). Detta kan bland annat förklaras genom kombinationen av ländernas proportionella valsysteem som gynnar kvinnlig representation (Norris 2004: 190), sociala och politiska kultur av jämställdhet (Global Gender Gap Report 2020: 2-9) tillsammans med den högsta globala nivån av sekularism och individualism som bidrar till ökad tolerans och jämställdhet (World Values Survey 2020).

Dessutom uppnår Skandinavien en av världens högsta nivåer av materiell tillfredsställelse och välstånd (World Happiness report 2020. Kap 7), vilket möjliggör ett större fokus på mer abstrakta och kollektiva samhällsfrågor som exempelvis jämställdhetsfrågor samt att motverka strukturella orättvisor enligt teorin om postmaterialism.

Dessa faktorer i samhället och nivån av kvinnor i politiken kan anses påverka de skandinaviska ländernas förda politik, inte minst inom ländernas politiska partier. Frågan är dock i vilken utsträckning detta stämmer och vad variationen av kvinnlig representation mellan olika partiers toppskikt innebär för den typ av jämställdhetspolitik partierna bedriver, även i en på pappret så "jämställd" del av världen. Ett mer övergripande och framåttänkande synsätt på att arbeta för jämställdhet kan tänkas vara det intersektionella perspektivet, som ser fler mönster och ett samband av andra former av förtryck vilket drabbar vissa kvinnor parallellt med enbart könsförtryck.

1.1.1 Skandinavien socialdemokratiska partier

De partier vi valt att analysera i denna uppsats är de socialdemokratiska partierna i Skandinavien, närmare bestämt de svenska Socialdemokraterna, norska Arbeiderpartiet och danska Socialdemokratiet. Socialdemokratien är en reformistisk vänsterideologi vars ideologi haft fokus på att motverka flera typer av ojämlikhet i samhället. Exempelvis genom sociala och kulturella reformer samt jämnare fördelning av ekonomiska resurser (Nationalencyklopedin 2021a), något slagordet "*Alla ska med*" som nämndes i inledningen sammanfattar väl. Av denna anledning ligger analyser av maktstrukturer och förtryck i samhället ideologin nära, men ifall dessa analyser är intersektionella och om en kausalitet finns med nivå av kvinnlig representation blir återkommande i analysdelen av studien.

Skandinavien politiska och sociala klimat har präglats av långvarigt socialdemokratiskt styre och inflytande under 1900-talet fram till idag. Inte minst sedan efterkrigstiden där majoriteten av regeringar varit ledda av socialdemokrater och som trots en något nedåtgående trend sedan 1970-talet samt fler perioder i opposition inte sällan ändå varit största politiska parti med stort inflytande i de nationella legislaturerna (Hilson 2019).

Ett politiskt inflytande som innefattat bland annat uppbyggnaden av den nordiska välfärdsstaten och fokus på social rättvisa samt ökad självständighet för kvinnor. Exempelvis

genom utbyggd och avgiftsfri skola, förskola och sjukvård samt lagstadgad föräldraledighet för båda föräldrar (Hilson 2019).

Det land som under längst tid präglats av socialdemokratiskt styre är Sverige, där de svenska Socialdemokraterna grundades år 1889, fick ett stort genomslag i samband med 1910- och 20-talens arbetarrörelse samt ekonomiska kriser och satt i princip oavbrutet vid makten mellan 1932 till 1976 (Socialdemokraterna 2021). En lång period som möjliggjorde för partiet att bygga upp en välfärdsstat och idén om “folkhemmet”. Men även inflytandet av statsminister Olof Palmes tankar om internationell solidaritet och syn på jämlikhetsfrågor som i hög grad präglat partiet och det svenska samhället. Sedan 1976 och 1990-talets ekonomiska kris har Socialdemokraterna upplevt en försvagad ställning i politiken, men har trots det utgjort majoriteten av tiden i regeringsställning och kontinuerligt behållit positionen som största politiska parti (Socialdemokraterna 2021).

Socialdemokraternas systerparti i Norge, Arbeiderpartiet, grundades år 1887 och växte fram av liknande skäl som de svenska Socialdemokraterna mellan 1910 och 1930-talet i samband med arbetarrörelsen och ekonomisk depression. Arbeiderpartiet satt därefter oavbrutet på regeringsmakten mellan 1935 till 1965 (med undantag för Tysklands ockupation av Norge), och har därefter konstant varit största politiska parti, samt suttit i regeringsställning på exakt hälften, eller 28 av de 56 år som passerat sedan dess (Arbeiderpartiet 2021d). Den tidigare partiledaren Gro Harlem Brundtland blev även skandinavien första kvinnliga statsminister och uppmärksammades för sitt engagemang i klimatpolitik och jämställdhetsfrågor. Exempelvis genom initiativet till “kvinneregjeringen” som var Norges första regering med över 40% kvinnliga ministerposter samt FN:s inflytelserika Brundtlandkommision om hållbar utveckling (Arbeiderpartiet 2021c).

Det sista partiet vi valt att analysera är de danska Socialdemokratiet som grundades år 1871 som likt övriga partier har samma bakgrund och framväxt. Socialdemokratiet har varit en framträdande kraft i dansk politik sedan 1920-talet med ett stort inflytande och långa perioder i regeringsställning. Till skillnad från partiets skandinaviska motsvarigheter har dock Socialdemokratiet inte haft samma ohotad ställning i politiken, i och med kortare kontinuerliga perioder av regeringsmakt samt flera förluster av titeln “största politiska parti” till det liberalkonservativa partiet Venstre (Nationalencyklopedin 2021b).

1.2 Syfte och frågeställning

Kvinnlig representation är onekligen en viktig komponent för ett jämställt samhälle och är en återkommande statistisk grund vid mätningar av länders nivå av jämställdhet. Emellertid är det av vikt att granska de faktiska politiska prioriteringar inom partierna. Genom att analysera politiska partiers prioriteringar inom frågor som bidrar till jämställdhet av intersektionella perspektiv, kan denna studie ge ett tydligare svar på om det finns en kausalitet från hög andel kvinnlig representation till en intersektionell jämställdhetspolitik som fångar upp kvinnor i en större utsträckning. Syftet med studien är således teoriprövande för att analysera partier med varierad mängd kvinnlig representation och i vilken omfattning de prioriterar frågor rörande jämställdhet genom den intersektionella linsen.

Uppsatsens frågeställning är därmed:

- Leder en hög representation av kvinnor inom socialdemokratiska partier till prioritering av jämställdhetsfrågor med intersektionell karaktär?

Uppsatsens hypotes är att det finns ett kausalt samband mellan hög kvinnlig representation inom politiska partier och fokus på intersektionella prioriteringar. Detta då tidigare forskning och teorier främst fokuserat på nationella legislaturer och tydligt förankrade “kvinnofrågor” (exempelvis betald föräldraledighet, maxtaxa för förskolor och lagstiftning mot könsdiskriminering på arbetsplatser) som analysenheter. Därav anser vi att det finns ett teoriprövande syfte att applicera tidigare teorier om kvinnlig representation i nationella legislaturer och ett ökat fokus på “kvinnofrågor” genom att gå ett steg längre och att byta ut analysenheterna.

1.3 Teori

1.3.1 Deskriptiv och substantiell representation

Den genomgående huvudteorin som kommer att prövas gentemot vår hypotes i denna uppsats är statsvetaren Anne Phillips teori om “descriptive and substantive representation” från hennes bok *The politics of presence* (1995). Phillips teori utforskar sambandet mellan deskriptiv och substantiell representation av kvinnor i beslutsfattande position, och denna grundteori kompletteras ytterligare i uppsatsen av Lena Wängneruds teoriutvecklande artikel

som vi hädanefter refererar till. Bland annat stärker Wängnerud Phillips teori med att hänvisa till och jämföra teorin med ytterligare empiriskt underlag gällande kvinnliga politikers inflytande på dagordningen och bidrag till politiska sammanhang (Wängnerud 2009: 52).

Slutsatsen i Phillips teori som även Wängnerud förstärker i sin artikel, är att en hög nivå av kvinnlig representation på politiska poster (deskriptiv representation) leder till ett mer aktivt deltagande i politiska processer samt inflytande över den politiska dagordningen genom prioritering av frågor som gynnar kvinnors intressen (substantiell representation) (Wängnerud 2009: 52). Detta då kvinnor har distinkta personliga erfarenheter av flertalet problem kopplat till jämställdhetsfrågor som drabbar gruppen i vardagen jämfört med manliga politiker, vilket leder till en större förståelse av dessa problem och större politiskt engagemang i vad som kallas "women's issues" (Wängnerud 2009: 52). Utöver "women's issues" finns även skillnader i kvinnors politiska prioriteringar som exempelvis berör högre prioriteringar av klimatfrågor och andra orättvisor i samhället (Wängnerud 2009: 62). När den deskriptiva representationen av kvinnor ökar i politiska sammanhang kan därav kvinnor i grupp ha ett större inflytande genom makt och kunskap i sakfrågorna för att gemensamt och individuellt aktivt lyfta de frågor som står gruppen nära. Detta leder till att den substantiella representationen i politiska miljöer och ökat inflytande över dagordningen för att prioritera frågor som gynnar kvinnors intressen, även påverkar manliga politikers agerande och stöd till dessa frågor enligt Wängneruds utvecklade analys (Wängnerud 2009: 65-66).

Det är dock värt att nämna att Phillips teori och Wängneruds analys tidigare främst prövats inom ramen för nationella legislaturer som politiskt sammanhang och inte internt inom politiska partier (Wängnerud 2009: 52). Phillips talar dock mycket om "politiska sammanhang" och kvinnliga politikers inflytande där, vilket nödvändigtvis inte behöver avgränsas till just nationella legislaturer genom uppsatsens teoriprovande syfte. De politiska partiernas viktiga roll inom legislaturerna nämns även, då de som aktörer har stor makt över dagordningen samt nivån av kvinnlig representation. Detta eftersom det är just partier och dess medlemmar som utgör de nationella legislaturernas poster (Wängnerud 2009: 59). En annan aspekt av teorin som skiljer sig något från denna uppsats fokus är att Phillips teori fokuserar på "women's issues" eller kvinnokodade-frågor på svenska, istället för intersektionella jämställdhetsfrågor som uppsatsen fokuserar på. Vad just "women's issues" är, nämner dock Phillips själv är konstant i förändring och kan ha olika innebörd baserat på

val av politiskt sammanhang och tidsepok beroende på vad kvinnor prioriterar just där och då (Wängnerud: 54).

1.3.2 Validitetsproblem med teorin

Dessa skillnader i analysenheter kan självfallet innebära risker i uppsatsens interna begreppsvaliditet. Detta då avvikande analysenheter kan innebära översättningsproblem mellan Phillips originella teori och denna uppsats operationella indikatorer då vi inte använder oss av just nationella legislaturer och Phillips typ av “women’s issues” i förhållande till kvinnlig representation som beroende variabel (Esaiasson et al. 2007: 34-40). Vi är medvetna om att detta kan vara ett hot mot uppsatsens validitet, men genom att denna uppsats har ett teoriprovande syfte går det dock inledningsvis att resonera kring att Phillips teori kan appliceras på andra politiska församlingar utanför nationella legislaturer som påverkas av deskriptiv och substantiell representation. Där politiska partier som “politiskt sammanhang” och effekten av intern kvinnlig representation enligt Phillips definition kan tolkas falla in. Detta är fortfarande ett område där deskriptiv och substantiell representation påverkar internt policyskapande, vilket vidare kopplas till intersektionella frågor på jämställdhet och kvinnors makt över dagordningen.

Men även genom att som tidigare diskuterats byta ut Phillips fokus på “women’s issues” som analysenhet mot att istället pröva teorin på just intersektionella frågor i teoriprovande syfte. Intersektionella frågor går steget längre jämfört med kvinnokodade-frågor genom att även fokusera på hur exempelvis klass och etnicitet kan förstärka könsbaserat förtryck. Därför vill vi mena att de intersektionella perspektiven som analysenhet ändå är rimligt att antas ligga inom ramen av Phillips definition av “womens’s issues”. Speciellt med hänsyn till hennes eget resonemang om fluktueringar i vad “women’s issues” är mellan olika tidsepoker och sammanhang. Vilket är särskilt relevant i 2010-talets Skandinavien, som i internationell bemärkelse ligger i framkant sedan årtionden tillbaka med att implementera reformer som gynnar jämställdhet (Hayes, Bernadette C. et al. 2020: 6-7), och därav att fortsätta jämställdhetsarbetet på andra fronter.

Att anpassa teorin om deskriptiv och substantiell representation efter nya, men ändå snarlika analysenheter är en möjlighet att uppfylla denna uppsats både teoriprovande samt inom-och utomvetenskapliga syfte. Detta då Phillips teori kan få ett bredare användningsområde i andra politiska sammanhang, samt generaliseras på snarlika länder och partier i länder som passerat

implementeringen av de mest grundläggande kvinnokodade-frågorna och letar efter “nästa steg” framåt. Med dessa relativt små justeringar av analysenheter utanför originalteorins område tillsammans med uppsatsens teoriprovande syfte för att bredda Phillips teori till fler områden bedömer vi att justeringen är rimlig för studiens syfte. Dock är det fortfarande viktigt att löpande ha dessa skillnader i åtanke när analysen och resultatet presenteras.

Utöver dessa presenterade problem kopplat till begreppsvaliditeten nämns vissa svagheter med teorin i Wängneruds artikel och av Phillips själv. Phillips konstaterar i sin bok att trots ökad kvinnlig representation finns möjligheten att vissa politiska sammanhang är svåra att fundamentalt påverka på sikt, och därav mäta utfallet av kvinnlig representation. Ett stycke som främst kopplas till nationella legislaturer, detta på grund av att de tidigare mansdominerade och uråldriga politiska sammanhangen från grunden tar tid för kvinnor att förändra (Wängnerud 2009: 52). Delvis kopplat till tidigare observation nämner både Phillips och Wängnerud att teorin ännu är relativt oprövad som följd av att de flesta politiska sammanhang i form av nationella legislaturer och logiskt sett även politiska partier, fram till nyligen haft för låg kvinnlig representation att analysera effekterna av. Tillsammans med Phillips resonemang kring att det tar tid för kvinnor att påverka politiska sammanhang och att få platser i världen fram till nyligen varit möjliga att pröva teorin på, så har teorin blandat empiriskt stöd i nuläget.

Wängnerud täcker dock vissa av Phillips empiriska luckor genom att presentera empiriska undersökningar och egna slutsatser som stärker kopplingen mellan deskriptiv och substantiell representation jämfört med när Phillips presenterade sin teori 1995. Detta gör det tryggare att använda sig av teorin och i samband med denna uppsats teoriprovande syfte finns därav möjligheten att stärka Phillips teori ytterligare.

1.4 Avgränsning

För att svara på frågan om representations relation till intersektionell jämställdhetspolitik valde vi att djupdyka genom en fallstudie med fokus på enstaka partiers roll och arbete inom detta område, snarare än att analysera ett helt lands jämställdhet i relation till hela parlamentets representation. Detta menar vi konkretiserar både frågeställningen samt hela

analysen till ett mer specifikt och oprövat område vilket möjliggör ett närmande av svar på vår frågeställning.

1.4.1 Skandinavien

Studien tar grund i de tre skandinaviska länderna vilket innebär att studien kommer ge svar utifrån enbart västerländskt perspektiv. Varför de skandinaviska länderna är prioriterade även om det västerländska perspektiv skulle kunna undvikas, grundar sig i likheten i ländernas flertaliga aspekter av goda förutsättningar för ett grundläggande fokus på jämställdhetspolitik. Det postmaterialistiska perspektivet blir viktiga då dessa länder har de grundläggande premisserna för att möjligen prioritera intersektionella perspektiv som följd av en redan hög nivå av jämställdhet i en global kontext.

1.4.2 Socialdemokratiska partier

Slutligen har vi valt att avgränsa analysen till socialdemokratiska partier i ramen för uppsatsen kopplat till representation och intersektionella frågor av liknande skäl som avgränsningen till skandinavien. Detta då socialdemokratiska partier av ideologisk kontext och tradition i högre utsträckning haft fokus på frågor om jämställdhet, social rättvisa och klass (Norris 2004: 179) som det intersektionella perspektivet också tar hänsyn till. Socialdemokratiska partier har även historiskt sett haft en högre nivå av kvinnlig representation än exempelvis konservativa och liberala partier (Wängnerud 2009: 55). I och med dessa gemensamma nämnare och förutsättningar att kunna lyfta intersektionella frågor genom hög nivå av kvinnlig representation är dessa partier mer fördelaktiga och lönsamma att analysera. De mest relevanta beslutsfattande delarna inom partierna för att analysera representation har varit inom toppskiktet, alltså partiets styrelse och nationella legislaturerna. Detta för att det är de grupper som dels antar partiprogrammet som studien analyserar samt att de är dem som har de största inflytandet på partiets politik.

Vidare har vi inom dessa tre partier valt att avgränsa till tre politiska områden. Vi kommer specifikt att analysera och jämföra välfärd, arbetsmarknad samt integration och internationella frågor. Valet av avgränsning i tre huvudsakliga kategorier grundar sig i att undvika subjektivitet där vi själva tolkar hela partiprogrammen och plockar ut intersektionella perspektiv. Den socialdemokratiska ideologin har som presenterat en stark

grund i välfärdsfrågor och därför var välfärd ett självklart val, vidare är arbetsmarknaden en viktig komponent för intersektionella frågor där det finns möjlighet att lyfta de perspektiven. Slutligen grundar sig valet av integration och internationella frågor även där i möjligheten för att lyfta intersektionella perspektiv. Just vid integrering av utlandsfödda kvinnor exempelvis finns det där möjlighet för partierna att ha konkreta förslag på förbättringar.

1.5 Definitioner

Syftet med denna uppsats är att analysera kvinnors representation inom politiska partier och hur detta påverkar partiernas dagordningar att i högre grad fokusera på intersektionella frågor efter vald teori. Således är intersektionalitet ett viktigt begrepp att definiera.

1.5.1 Intersektionalitet

Det första och mest centrala begreppet vi utförligt behöver definiera är just “intersektionalitet”, då det är djupt förankrad till uppsatsens frågeställning och analys. Vilket följaktligen kommer att användas frekvent i analysen såväl som teori och behöver därav förstås. Det intersektionella perspektivet introducerades till den feministiska diskursen under den tredje vågen av kvinnokampen i USA. Vad detta nya perspektiv satte fingret på var hur olika system av förtryck kan kombineras gentemot vissa grupper, till exempel förtryck på grund av både kön, etnicitet och socioekonomisk status (Grzanka 2014: 1). Hur perspektivet ska implementeras i forskning är dock en pågående diskussion, eftersom det är ett analysverktyg som går att använda i både metodologi och teori samt har länge tagit form inom den feministiska aktivismen (Grzanka 2014: 12). Däremot är de flesta forskare överens om att vikten av intersektionalitet är att det har skapat en nyanserad förhållandesätt till att se på makt (Grzanka 2014: 13). Det möjliggör alltså alternativa sätt att både förstå och implementera inom intresset för användandet av ett mer nyanserat verktyg för social rättvisa (Grzanka 2014: 14). Perspektiv är en viktig aspekt för studien, då det utgår ifrån att förtryck fungerar på fler sätt än till exempel bara mellan könen och därför kan inte kön enbart ses som en enhetlig grupp eller genom separat lins (Grzanka 2014: 18-19). Exempel på politik som lyfter intersektionella jämställdhetsfrågor kan vara att prioritera utlandsfödda kvinnor som i olika delar av samhället har det svårare än inrikes födda eller att uttryckligen signalera att jämställdhetsfrågan bör behandlas i större utsträckning än enbart två kön. Valet av

intersektionalitet i denna studie är därför främst för att få en mer nyanserad infallsvinkel utifrån teorin.

Vidare ser ofta förtrycket mot kvinnor väldigt olika ut beroende på gruppen och vad deras situation innebär för privilegium respektive förtryck (Grzanka 2014: 47). Detta innebär i praktiken att politiska prioriteringar kan behövas göras på en mer lokal nivå för att lyckas med social rättvisa, vilket kan innebära ett validitetsproblem för denna studie. Ett validitetsproblem innebär ett avstånd mellan operationella indikatorer och den teoretiska definitionen, systematiska fel samt att studien inte mäter det den påstår sig mäta (Esaiasson et al. 2012: 57). Validitetsproblemet i denna studie kan uppstå eftersom vi kommer hålla studien på en mer nationell nivå genom att analysera parlamentariska partier snarare än politik i till exempel kommuner. Detta kan skapa ett avstånd mellan den teoretiska definitionen innehållande hur intersektionalitet ska implementeras och den operationella indikatorer som är innehållsanalysen av partiernas partiprogram. Det vi menar är att om politiska prioriteringar av intersektionell karaktär bör göras på småskaliga nivåer kan det rubba studien eftersom vi ser på de nationella legislaturerna. Trots detta tror vi ändå att vår studie kommer att kunna ge ett svar på vår frågeställning och ge en tydlig överblick på relationen mellan andel representerade kvinnor och intersektionell jämställdhetspolitik. Fokuset blir därav mer i den symboliska politiken och vad partierna står för.

1.6 Operationalisering

Studien tar avstamp i två huvudsakliga analysenheter vilket dels är kvinnlig representation och dels politiska partiers intersektionella jämställdhetspolitik. Vars källor och analyser utgör uppsatsens operationella indikatorer för att mäta och översätta Phillips teoretiska definitioner över deskriptiv och substantiell representation till praktiskt mätbara analysenheter kopplat till ämnet.

1.6.1 Intersektionell jämställdhetspolitik

För att mäta partiernas intersektionella perspektiv i deras politiska prioriteringar kommer vi framförallt göra det genom en kvalitativ textanalys där vi studerar partiernas partiprogram och analysera dess omfattning av intersektionell karaktär. Detta genom att fånga upp partiernas väsentliga politik innehållande intersektionalitet kopplat till jämställdhetsfrågor. Alltså den substantiella delen av representation utifrån teorin. Intersektionella prioriteringar

kan exempelvis vara att lyfta utlandsfödda kvinnor, kvotera representation inte enbart utifrån kön eller att helt enkelt lyfta en förståelse för att det finns fler maktstrukturer.

För att styrka analysen från den intersektionella teorin och undvika subjektivitet vid den kvalitativa analysen har vi även analyserat aktörers krav på politiken, aktörer som förespråkar kvinnligt inflytande. Den aktör med konkreta förslag på intersektionellt jämställdhetsarbete är Sveriges Kvinnolobby. Sveriges Kvinnolobby (2021) förespråkar att partier ska arbeta aktivt för att stärka utrikes födda kvinnors ställning i organisationer, införa könskvotering till bolagsstyrelser samt aktivt arbete för att kvinnor ska bli VD:ar och styrelseordföranden. Detta för att kvinnor ska inneha betydelsefulla poster och inte enbart ha en jämställd sammansättning (Sverige Kvinnolobby 2021). Dessa frågor menar vi är även applicerbara på olika politiska frågor, bland annat på arbetsmarknaden, för att fånga upp dess intersektionella karaktär. Dessutom är Sveriges Kvinnolobby även präglad av det skandinaviska, framförallt det svenska, politiska klimatet och är därmed relevant som inspiration vid analysen i denna studie.

Denna delen av operationaliseringen kan anses riskera en allt för stor intersubjektivitet eftersom en stor del av studien handlar om att läsa och tolka politiska partiers politik. Däremot avgränsas som sagt analysen till tre huvudsakliga områden i partiprogrammen: arbetsmarknad, välfärd samt integration och internationella frågor, vilket även är rimlig avgränsning med hänsyn på framförallt den begränsade tidsaspekten till studien. Detta innebär att det finns en viktig gränsdragning i analysen och att vi som forskare inte själva plockar ut de intersektionella perspektiven översiktligt från partiprogrammen.

1.6.2 Kvinnlig representation

Den andra delen av studiens huvudsakliga analysenhet framkommer genom befintlig statistik över respektive socialdemokratiska partis andel representerade kvinnor. Detta ger en konkret bild av andelen kvinnor som finns i partiet och kan därmed tydligt analyseras i relation till deras intersektionella politik. I denna uppsats kommer vi att avgränsa oss till att mäta andelen representerade kvinnor i partigrupperna inom ländernas nationella legislaturer och partistyreelse då dessa grupper kan anses utgöra partiernas toppskikt.

Vår avgränsning till att enbart analysera representationen i partistyrelsen och partigrupper i de nationella legislaturerna beror på som tidigare diskuterats, att just dessa grupper kan anses vara toppskiktet inom valda partier med stort inflytande över partiets förda politik och riktlinjer som de partiprogram vi tittar på är resultat av. Men främst då detta urval även kan anses spegla hela partiets representation överlag som i högsta grad påverkar vilka som väljs in i toppskiktet.

En viktig gränsdragning i studien är att vi mäter antalet kvinnor representerade i toppskiktet vid samma år som deras befintliga partiprogram blev framtaget. Detta för att etablera en korrekt koppling mellan de aktuella partiprogrammens innehåll och nivån av representation i den grupp som haft stort inflytande över innehållet i fråga samt röstat igenom det. Detta fungerar som en operationell indikator för att översätta Phillips teoretiska definition av deskriptiv representation och att sätta den i relation till substantiell representation. Vilket ökar begreppsvaliditeten kring att vi mäter det som vi avser att mäta på ett korrekt sätt utan systematiska fel.

2.0 Metod

Studien är en jämförande fallstudie där vi använder oss av kvalitativ innehållsanalys för att gå på djupet i analysen av de tre valda partierna (Bergström & Boréus 2005: 44). Studien är jämförande i den mening att vi kommer att komparera olika partiers politik, specifikt de partier vi kommer att analysera är de svenska Socialdemokraterna, norska "Arbeiderpartiet" och danska "Socialdemokratiet". Vi undersöker relationen mellan andel representerade kvinnor inom partier med deras politik inom intersektionalitet efter Phillips teori kring deskriptiv och substantiell representation. GAL-TAN skalan är en viktig grunddel i studien kopplat till partiernas liknande utgångspunkter. GAL-TAN är en sociokulturell skiljelinje (Hooghe et al. 2002: 3) där vi har valt partier med liknande ideologier och därav liknande placeringar på skalan. GAL står för "Green, alternative, liberterian" (Hooghe et al. 2002: 3). Partiernas liknande positionering på GAL-TAN och vänster-höger skalan ger en liknande utgångspunkt ideologiskt och är därmed en studie utifrån mest-lika-design. Mest-lika-design är en form av fallstudie (Esaiasson et al. 2007: 112), i denna studie är det de tre socialdemokratiska partierna som kommer vara våra tre fall att analysera.

Studien analyserar partiprogrammen från de tre skandinaviska socialdemokratiska partierna. Fördelarna med att vidare fokusera studien på tre huvudämnen är att det kommer bli betydligt tydligare jämförelser mellan partiernas politik och dessutom styrker studiens reproducerbarhet. Däremot innebär detta att vi inte kan presentera en överblickande bild av partiernas politik, vilket kan innebära att de kan ha ett mer intersektionellt fokus i andra delar av deras politik. Hur partierna i denna analys väljer att exempelvis bedriva sin välfärdspolitik och anpassa politiken som verktyg att gynna intersektionella jämställdhetsfrågor i postmaterialistisk anda går ett steg längre än traditionella kvinno-kodade frågor är vad vi i denna och kommande delar ska undersöka.

2.1 Komparativ fallstudie

Studien är en komparativ fallstudie där de flesta variabler är konstanta för att få en tydlig bild av relationen mellan representation och politiskt prioriterade. De konstanta variablerna som kan identifieras i alla tre partier är deras socialdemokratiska ideologier, samtliga länders PR system, synen på jämställdhet i samhället via kultur samt postmaterialismen som möjliggör mer nischad politik. Variabel som i denna studie varierar mellan partierna är andelen representerade kvinnor inom respektive parti. Detta kommer huvudsakligen vara nyckeln till att se om hypotesen stämmer, om partiernas olika andel av kvinnlig representation påverkar politiken.

Studiens främsta analysredskap är det intersektionella perspektivet vilket kommer appliceras under analysen av partiprogrammen. Genom användningen av intersektionalitet har vi ett perspektiv på jämställdhet att luta oss tillbaka på i innehållsanalysen vilket minskar risken för att analysen skulle bli tendensiös. Däremot är vi medvetna om att subjektivitet kan uppstå även om studien lutar sig på ett analysredskap. Detta eftersom innehållsanalysen är vår egen djupdykning i partiprogrammen.

Gällande de tre valda huvudämnena är arbetsmarknadspolitik, liksom välfärdspolitik en av socialdemokratins hjärtefrågor, därav ett annat område som löper liksom en röd tråd genom hela partiprogrammet och kopplas samman med ett flertal andra frågor. Utöver arbetsmarknadspolitikens betydelse för välfärden, ekonomin och grundläggande principer om frihet och solidaritet, kopplas det även ihop med jämlikhetsfrågor i partiprogrammet.

Eftersom relationen mellan kvinnlig representation och fokus på jämställdhetsfrågor med intersektionell synvinkel ska mätas var det av vikt för oss att analysera partier med olika procentuella andel kvinnor representerade. Detta i syfte att kunna avgöra om det finns en tydlig kausalitet. I denna studie har Danmark en betydligt lägre procentuell andel representerade kvinnor. Därför blir det extra intressant att se om det partiprogrammet också har färre prioriteringar av intersektionella karaktär än i Svenska socialdemokraterna och Norska Arbeiderpartiet. Om så är fallet stämmer både teorin och hypotesen, vilken således bekräftar att teorin går att använda även på intersektionella frågor.

2.2 Maktens tre dimensioner

En metod för att kvalitativt operationalisera uppsatsens huvudteori samt analysera sambandet mellan kvinnlig representation och makten för kvinnor att lyfta intersektionella frågor på valda partiers dagordningar är sociologen Stephen Lukes teori om *Maktens tre dimensioner* från boken *Power: A Radical View* (1974).

Teorin berör tre dimensioner av makt och skillnaden mellan dem. Den första dimensionen fokuserar på konkret makt över beslutsfattandet, exempelvis det som folkvalda politiker eller partiordförande har i sitt arbete. Den andra dimensionen beskrivs vara makten att bestämma över vilka frågor som är på den politiska dagordningen – och vilka frågor som inte är det. Slutligen består den tredje dimensionen och mest inflytelserika definitionen av makt kring makten att definiera verkligheten, alltså vilka frågor som uppfattas som problem eller inte, tillsammans med allmänhetens kollektiva opinion samt känslor (Lukes 1974, refererad i Beckman et al. 2009: 33-37)

Genom att använda oss av denna teori och granska det tredimensionella perspektivet av makt kopplat till representation och att lyfta intersektionella frågor på dagordningen inom partier (som oftast hänger ihop med de andra två dimensionerna) kan denna teori komma att vara ett användbart komplement till att analysera valda partiers dagordningar och för att förstå hur kvinnlig representation i politiken och andra instanser i samhället genererar makten att lyfta och driva igenom intersektionella frågor. Både som enskilda makthavare efter den första dimensionen av makt tillsammans med de två resterande dimensionerna som existerar på ett mer socialt konstruerat plan, vilket skapas av en social miljö där många kvinnor med delade

erfarenheter tar plats och har makt att forma partiernas dagordning om intersektionella frågor.

2.3 Postmaterialism

Ett begrepp vi redan har nämnt ett par gånger är postmaterialism, vilket är ett väsentligt begrepp och teori i denna studie och bör därför definieras. I denna uppsats används teorin om postmaterialism som metod att förklara de skandinaviska ländernas politiska klimat samt orsaken till att jämställdhet i högre utsträckning fått fäste på valda partiers dagordning, och därav även möjligheten för intersektionella perspektiv att lyftas. Teorin myntades av statsvetaren Ronald Inglehart och beskriver hur en befolknings politiska värderingar och således prioriteringar formas utifrån de materialistiska levnadsförhållanden som människor vuxit upp i samt lever i (Norris 2004: 114-115). Kärnan i teorin är att när människor får sina grundläggande materialistiska behov tillfredsställda, exempelvis genom social trygghet, fred, sjukvård och utbildning, tas det materiella välståndet i högre utsträckning för givet. Därav kan människor som uppnår god materiell levnadsstandard fokusera på större och alltmer abstrakta samhällsfrågor (Norris 2004: 115-116). Något som tas i uttryck genom ökat fokus på exempelvis frågor om jämställdhet, maktstrukturer och intersektionalitet som denna uppsats lyfter.

Teorin används främst i en västerländsk kontext och har analyserat de skiftande politiska attityderna sedan andra världskrigets slut med efterföljande fred samt att den materiella levnadsstandarden i västerländska demokratier ökade kraftigt. En utveckling som möjliggjorde att just tidigare nämnda politiska frågor fick ökat genomslag och inflytande över den politiska dagordningen (Norris 2004: 116). Detta gäller i högsta grad de skandinaviska länderna som byggt upp starka välfärdsstater och nått en av världens högsta nivåer av tillfredsställelse över materiell levnadsstandard (World Happiness report 2020. Kap 7). Något som även kan anses ha förstärkts i de nordiska länderna av långvarigt socialdemokratiskt styre där dessa postmaterialistiska frågor om jämställdhet och social rättvisa redan låg den socialdemokratiska vänsterorienterade ideologin och statsministrar som exempelvis Olof Palme i Sverige (Olofpalme.org 2021) och Gro Harlem Brundtland i Norge nära (Arbeiderpartiet 2021d). En politisk faktor kopplat till vänsterpolitik som Inglehart i sin teori om postmaterialism nämner spår på dessa värderingar (Norris 2004: 115).

Teorin kring postmaterialism och dess effekter samt orsaker, kan enligt Ingleharts teori ha gett Skandinavien ett försprång inom postmaterialistiska frågor som exempelvis jämställdhetsfrågor och höga nivåer av kvinnlig representation i politiken. Denna bakgrund i de skandinaviska ländernas höga materiella levnadsstandard och höga representation av kvinnor inom politiska partier är särskilt relevant för uppsatsens fokus på utvecklingen av intersektionella frågor kopplat till representation av kvinnor. Tillsammans med skandinavien som utgångspunkt för denna analys.

2.4 Partikultur

I denna studie kommer vi djupdyka i socialdemokratiska partier, varför det är av vikt att presentera partikulturer och en introduktion till socialdemokraterna som parti. Socialdemokraterna har en partikultur som strävar efter att en social grundläggande gemenskap ska finnas inom partiet (Hagevi 2015: 71). Vidare strävar partiet från att undvika experter som agerar "tolk" inom olika ämnen, utan vill snarare skapa en lyhördhet för att fånga upp flera röster (Hagevi 2015: 72). Nordens socialdemokratiska partier har tydligt byggt upp en reformistisk välfärdspolitik vilket har möjliggjort ett stöd från väljare utöver den klassiska vänster-högerskalan som främst fångade upp arbetarklassen (Hagevi 2015: 26) detta kan kopplas tillbaka till det tidigare förklaringen om valet av partier och deras ställning på GAL-TAN skalan. För denna studie innebär detta att socialdemokratiska partier tenderar att ha en kultur inom partiet som prioriterar att fånga upp alla röster samt en reformistisk politik som sträcker sig till en stor skara väljare. Detta sätt att arbeta är återigen ett gynnsamt förhållande för jämställdhetspolitik samt högre andel representation. Tidigare studier på vänsterorienterade partier visar generellt att de tidigt har haft en större representation av kvinnor än andra partier. Vidare visar studier på att representation i parlament beror mycket på hur de interna partierna arbetar för att implementera kvinnor vid beslutsfattandet (Wängnerud 2009: 55), vilket av de beskrivna förutsättningarna kan antas att socialdemokratiska partier har lagt en bra grund för denna partikultur av representation.

3.0 Material

Materialet i den textanalytiska delen av studien består av förstahandskällor i form av tre partiprogram från respektive socialdemokratiskt parti. Valet av material för textanalysen var partiprogram eftersom de symboliserar vad partierna prioriterar som viktiga frågor för deras politik, vilket således är det mest relevanta för vår frågeställning. Vidare kräver denna studien

även statistik för representationen av kvinnor inom partiet, statistiken är samlad från partiernas och nationella legislaturer. Detta innebär att de statistiska underlaget tillsammans med partiprogrammen kommer vara det viktigaste materialet för studien.

Fortsättningsvis innehåller studien teoretisk litteratur, kurslitteratur samt elektroniska källor i form av bakgrundsinformation, statistik och övrig fakta. Detta har givit oss en god grund inom framförallt teorier om postmaterialism och intersektionalitet.

3.1 Partiprogram

Partiprogrammen är i denna studie en reflektion av vad partierna prioriterar att lägga fokus på och kan vars innehåll kan anses utgöra ett kvitto på kvinnors inflytande över den politiska dagordningen efter Phillips teori om substantiell representation. Ett viktigt förtydligande är däremot att studien inte studerar hur partierna faktiskt arbetar i praktiken och vilka förslag om intersektionella kvinnofrågor de röstar för. Vi vill ändå mena att partiprogrammen som centrala primärkällor är en viktig symbol för vad partierna och dess medlemmar med makt i teorin anses är viktiga, vilket i denna studie är tillräckligt och godtagbart. Partiprogrammen från respektive parti kommer att presenteras och utförligt analyseras efter intersektionella perspektiv i nästkommande analysdel.

3.2 Statistik över kvinnlig representation

Som tidigare presenterats i avsnittet operationaliseringen kommer vi i denna uppsats mäta nivån av kvinnlig representation som operationell indikator på Phillips teoretiska definition av deskriptiv representation. Detta genom att statistiskt mäta andelen kvinnor gentemot andelen män i respektive partiers styrelser samt partigrupperna i nationella legislaturer avgränsat till tillfället nuvarande partiprogram antogs. De källor vi använt oss av för att mäta representationen av kvinnor är både aktuella och arkiverade primärkällor från antingen partierna själva eller de nationella legislaturens register över ledamöter och partigrupper under valda tidsperioder. Dessa kommer liksom partiprogrammen presenteras i analysdelen och dess inledande rader för varje parti.

4.0 Kvalitativ Analys

Utifrån det intersektionella perspektivet kommer vi under följande analys att presentera citat inom varje kategori från partiprogrammen som indikerar om det finns ett intersektionellt

perspektiv. Vidare kommer detta kompletteras med statistik för mängden intersektionell jämställdhetspolitik som upptas i partiprogrammen. Denna statistik kommer framförallt att ställas i relation till den procentuella andel kvinnor i partiet.

Den första indikatorn att klargöra är nivån av deskriptiv representation av kvinnor inom de socialdemokratiska partierna. Detta gör vi genom att klargöra den procentuella andelen kvinnor i partiets toppskikt och därefter jämföra nivån av representation mellan de skandinaviska systerpartier. Den procentuella andelen representerade kvinnor ska enligt teorin indikera hur pass stort inflytande och substantiell representation kvinnor har på dagordningen för att driva intersektionella jämställdhetsfrågor.

4.1 Svenska Socialdemokraterna

De svenska socialdemokraternas nuvarande partiprogram antogs på partikongressen 2013 och är för tillfället då denna uppsats författats, det äldsta partiprogrammet av samtliga skandinaviska socialdemokratiska partier. Partiprogrammet "*Ett program för förändring*" är 39 sidor långt och fokuserar både på partiets och socialdemokratins ideologiska kärnvärden tillsammans med mer konkreta politiska riktlinjer för framtiden.

Stort fokus läggs på partiets ideologiska och mer teoretiska värdegrund utanför de konkreta politiska riktlinjerna, vilket utgör mer än hälften av partiprogrammet. Särskilt under det jämförelsevis långa avsnittet "maktstrukturer", där många aspekter av normkritik, klass, etnicitet, diskriminering och kön tas upp och diskuteras utförligt. Ett område som i hög grad berör delar av tidigare presenterad intersektionell teori och lyfter vikten av att identifiera samt motverka dessa maktstrukturer.

Statistiken för partiets representation är tagen från samma år som partiprogrammet var framtaget, det vill säga år 2013. Trots den äldre statistiken visar det sig att Socialdemokraterna vid tidpunkten för partikongressen 2013 ändå uppnår en hög andel representerade kvinnor i partiets toppskikt. **Socialdemokraternas riksdagsgrupp perioden 2010-2014 bestod av 48% kvinnor**, eller 54 av 112 ledamöter (Sveriges Riksdag 2021), och **partistyrelsen vid partikongressen 2013 som röstade igenom partiprogrammet bestod av 53% kvinnor** eller 16/30 styrelseledamöter (Socialdemokraterna 2013b, *Kongressprotokoll 2013*: 19).

4.1.1 Välfärd

Välfärdspolitiken och idén om välfärdsstaten är onekligen kärnan i den socialdemokratiska ideologin och samtliga socialdemokratiska partier i denna analys, inte minst de svenska Socialdemokraterna. En röd tråd i Socialdemokraternas partiprogram är föga förvånande att en bred och expanderande välfärdsstat krävs för att gynna varje individs möjligheter till självutveckling, frihet samt välstånd oavsett grupptillhörighet. De första skrivningarna som svetsas samman med välfärdspolitik kopplat till intersektionella jämställdhetsperspektiv i Socialdemokraternas partiprogram görs i följande citat under avsnitten *Frihet, jämlikhet och solidaritet* respektive *Maktstrukturer* som i partiprogrammet är kopplat välfärd:

“Så länge hälsan, barnens livsmöjligheter eller risken att bli arbetslös inte fördelar sig slumpmässigt i befolkningen, är det inte människans fria vilja som bestämmer. Målet för socialdemokratin är att människor ska vara så fria att yttre faktorer som klass, kön och etnicitet inte påverkar deras möjligheter till ett gott liv.” (Socialdemokraterna 2013a: 7)

“Jämlikhetspolitik måste även riktas mot alla former av över- och underordning, och dessa måste ses i ett helhetsperspektiv där olika förtryckande strukturer samverkar och förstärker varandra (Socialdemokraterna 2013a: 12-13).

Dessa två citat lyfter begreppet “jämlikhet” istället för just “jämställdhet” men sätter ändå tydligt fingret på den intersektionella teorins syn på jämställdhet om att flera aspekter som kön, etnicitet och klass inte bör ses som separata områden. Utan något som kan kombineras i olika former och drabba exempelvis rasifierade lågavlönade kvinnor extra hårt, detta förtydligas genom att understryka att det idag inte är slumpen som är konsekvensen av vissa människors förtryck. Vilket visar att Socialdemokraterna har en intersektionell utgångspunkt i sin jämlikhetspolitik som även inkluderar jämställdhetsfrågor.

“Den socialdemokratiska välfärdspolitiken är ett uttryck för de tre principerna om frihet, jämlikhet och solidaritet.” (Socialdemokraterna 2013a: 35).

Huvuddelen i partiprogrammet om just välfärd inleds med följande skrivning som första mening, där tidigare beskrivningar om jämlikhet som inkluderar en intersektionell utgångspunkt tydligt kopplas samman med idén om välfärden. Detta som ett verktyg att främja denna allomfattande jämlikhet på ett bredare plan genom konkreta åtgärder. Att tydligt

proklamera att den materiella frågan om välfärd i form av exempelvis sjukvård och socialt skyddsnät hör ihop med de mer postmaterialistiska frågorna om jämställdhet i syfte att motverka maktstrukturer och diskriminering baserat på grupptillhörighet är ett viktigt synsätt för att anpassa politiken mot det intersektionella hållet. En koppling och politiskt fokus som absolut inte behöver vara självklar för alla partier i välfärdspolitiken.

Den inledande meningen där välfärd och tidigare intersektionella analyser kopplas samman följs dock inte upp av några relevanta sakpolitiska förslag eller riktlinjer i partiprogrammet. Följande citat som berör utbildningsfrågor i Socialdemokraternas välfärdspolitik är så nära en sakpolitisk uppföljning av det inledande citatet om välfärd och jämlikhet som går att observera. Men då skrivningen enbart innehåller mycket svaga intersektionella tendenser och kan tolkas dela in sexism och rasism i separata fack utan samspel, kan det inte klassas som ett intersektionellt förslag.

“Alla har i dag samma rätt till utbildning, men de verkliga möjligheterna är alltjämt socialt bundna. Därför måste höga krav ställas på hela utbildningssektorn att verka för att de sociala och könsbundna mönstren bryts. Detta kräver studiemiljöer fria från mobbing, från könstrakasserier och från rasism och främlingsfientlighet.” (Socialdemokraterna 2013a: 33)

Socialdemokraterna missar här möjligheten att fullfölja sitt resonemang som kopplar samman välfärdspolitiken med tidigare intersektionella analyser om jämställdhet. Något som slutligen inte gör det möjligt att beskriva partiets välfärdspolitik som rik på inslag av intersektionalitet.

4.1.2 Arbetsmarknad

Bortsett från mer luddiga skrivelser om arbetarrörelsens bidrag och betydelse historiskt för att bryta sociala orättvisor och möjliggöra socialt utsatta gruppers frigörelse, dras direkta intersektionella kopplingar mellan arbetsmarknadspolitik och jämlikhet i följande citat under området *Maktstrukturer*:

“(Individens) Val underordnas istället individens tillhörighet till en viss grupp, bestämd av klass, kön eller etnicitet, av funktionsförmåga eller ålder, av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Många människor möter en dubbel eller flerdubbel

underordning, där olika maktstrukturer förstärker varandra.

Grupptillhörigheten påverkar individens ekonomiska utrymme, makten över det egna livet och det egna arbetet.” (Socialdemokraterna 2013a: 11).

“Samtidigt som rasismen och samhällets klasstruktur förstärker varandra, finns det en risk att fattiga grupper och platser, och därmed klasstrukturer, felaktigt görs till etniska problem i samhällsdebatten. Detta synsätt vill vi socialdemokrater bekämpa. Det bästa sättet att motarbeta rasism är att stärka jämlikheten genom att skapa full sysselsättning och utveckla den generella välfärdspolitiken.” (Socialdemokraterna 2013a: 12-13)

Detta kan tolkas som att områdena jämlikhet och jämställdhet för alla samhällets grupper hör ihop med en välfungerande arbetsmarknad och individers makt över “det egna arbetet”, och vice versa. En välfungerande arbetsmarknad och sysselsättning kräver alltså att samhällets maktstrukturer som förstärker varandra bryts ner, som beskrivet drabbar dessa strukturer vissa människor i högre utsträckning eftersom förtrycket kombineras och felaktigt pekar ut vissa grupper. Ett uppenbart intersektionellt perspektiv. Exakt hur detta ska uppnås förutom relativt tydliga riktlinjer om att “*skapa full sysselsättning*” och “*utveckla den generella välfärden*” i samhället går dock inte partiprogrammet djupare in på.

I den mer konkreta sakpolitiska delen *Arbete och tillväxt* där partiets arbetsmarknadspolitik lyfts mer i detalj nämns ingenting explicit eller indirekt om jämlikhet och intersektionella frågor. Detta gör att de tidigare nämnda skrivningarna om arbetsmarknad som kopplas samman med intersektionell analys av maktstrukturer och förtryck inte blir lika framstående. Partiet lägger stor vikt vid könsmaktsordningen och betonar vikten av att skapa samma förutsättningar för män och kvinnor i kapitlet om arbetsmarknadsfrågor, däremot läggs inget tydligt fokus på intersektionella frågor utan det talas framförallt om män och kvinnor som enhetliga grupper.

4.1.3 Integration och internationella frågor

“Arbetet för mänskliga rättigheter är nära länkat till utveckling, fred och säkerhet. Vi socialdemokrater vill stärka detta samband. Vi vill tillsammans med företrädare för det civila samhället, såväl nationellt som internationellt, utveckla de politiska, ekonomiska, humanitära och fredsfrämjande instrument som kan bidra till en värld där kvinnors och

mäns lika värde och rättigheter respekteras.” (Socialdemokraterna 2013a:23)

“En central del i detta arbete är att stärka kvinnornas ställning och förbättra barns uppväxtvillkor. Det kräver rätt och möjlighet till familjeplanering. Kvinnor måste få rätt till utbildning, rätt att bestämma över sin ekonomi och inte minst rätt att bestämma över sin egen kropp” (Socialdemokraterna 2013a: 23)

Så här står det under deras kategori *“Alla människors frihet, hela världens fred”* som berör internationellt arbete. Dessa citat bör diskuteras i frågan huruvida de är av intersektionell karaktär. I det första citatet talar de om män och kvinnor som två grupper och inte djupare än så, därför konstaterar vi det som en avsaknad av intersektionalitet. I det följande citatet kan det tolkas som att det finns inslag av intersektionalitet eftersom de talar om de kvinnor som ännu inte har rätt till de grundläggande rättigheterna och därmed lyfter de att alla kvinnor inte har samma möjligheter.

Av att döma från deras citat är inget av intersektionell karaktär. Att lyfta kvinnor utanför Sveriges gränser bör i vår mening inte räknas som intersektionellt. Partiprogrammet saknar utöver detta helt och hållet några skrivningar eller kapitel om integrationspolitik, förutom de skrivningar som nämndes i det tidigare avsnittet där klassproblematik felaktigt blir *“etniska problem”* i samhällsdebatten.

4.2 Norska Arbeiderpartiet

Arbeiderpartiets nuvarande partiprogram *“De store oppgavene løser vi best sammen”* antogs på partiets nationella stormöte i april 2021. Det innehåller partiets måtto *“alle skal med”* samt tre huvudfrågor som arbeiderpartiet har valt att lägga extra fokus på, vilket är att säkra jobb till alla, en starkare välfärdsstat som fångar upp alla i samhället samt en rättvis klimatpolitik. Den generella retoriken präglad genom det 127 sidor långa partiprogrammet riktar uppmärksamheten att beakta alla människor i samhället. I denna studie kommer det största materialet hämtas främst från två centrala delar av partiprogrammet; arbete och välfärd, tillsammans med uppsatsens fokus på att belysa partiets integrationspolitik och internationella jämställdhetsarbete utanför landets gränser.

Arbeiderpartiets toppskikt och mest inflytelserika interna grupper består av den nationella partistyrelsen vid namn "Landsstyret" tillsammans med "Storetingsgruppa" som är Norges motsvarighet till riksdagsgrupp. Utöver dessa grupper direkta inflytande på partiets förda politik och partiprogrammets innehåll är toppskiktet en bra spegling av hur pass god den deskriptiva representationen av kvinnor ser ut både inom Arbeiderpartiet. **Arbeiderpartiets partistyrelse** som röstade igenom nuvarande program vid partikongressen 2021 (Arbeiderpartiet 2021b) **bestod av 52% kvinnor**, eller 11/21 ledamöter. Och **partiets Storetingsgruppa 2017-2021** vid samma partikongress (Arbeiderpartiet 2021c) **bestod av 47% kvinnor**, eller 23/49 ledamöter.

Nivån av kvinnlig representation är således enbart en procentenhet lägre än de svenska Socialdemokraterna i respektive grupper. En nivå av deskriptiv representation vi i kommande stycken och diskussionsdelen kommer analysera genom att sätta i relation till partiprogrammets innehåll och således Phillips definition av substantiell representation.

4.2.1 Välfärd

"Den andre løftet vi gir, er å gjøre vår felles velferdsstat sterkere. Den skal omfatte alle, uavhengig av hvem du er, og hvor du bor. Ingen unge skal falle utenfor, og alle eldre skal være trygge."(Arbeiderpartiet 2021: 4).

Detta är arbeiderpartiets inledning av partiprogrammen gällande välfärd. Arbeiderpartiet tillika samtliga partiers fokus på välfärd är i linje med deras ideologiska ställning på vänster-höger-skalan, där grunden i politiken är att alla ska ges samma möjligheter och förutsättningar. Vilket kan anses initiera ett fokus på intersektionella perspektiv, däremot är det av vikt för denna studie att undersöka om detta tydligt presenteras, antingen i form av förslag på praktiska lösningar eller förklaringar till de maktdimensioner i linje med intersektionalitet. Under Arbeiderpartiets del om välfärd finns det inget tydligt sådant, annat än att de poängterar att alla ska bidra efter möjlighet och förmåga, samt att alla ska omfattas (Arbeiderpartiet 2021: 8). En potentiell förklaring till att arbeiderpartiet inte går djupare på hur olika människor bör lyftas inom kategorin välfärd kan vara att just välfärd är en fråga som är väldigt bred och att mer specifika intersektionella perspektiv istället lyfts under olika sakfrågor.

4.2.2 Arbetsmarknad

“Styrke språkopplæringen for personer med manglende norsksferdigheter, og sikre tidlig kompetansekartlegging og realkompetansevurdering for godkjenning av utenlandske utdanninger.” (Arbeiderpartiet 2021: 33)

“Fortsette prøveordningen med anonyme jobbsøknader i offentlige virksomheter”
(Arbeiderpartiet 2021: 34)

Arbeiderpartiet menar att kvinnor och män ska ha samma möjligheter på arbetsmarknaden (Arbeiderpartiet 2021: 32). De väger därefter in ett förslag som kan anses vara av intersektionell karaktär; de föreslår ett jobbsökningssystem där alla ansökande är anonyma till offentliga företag för att minska diskriminering (Arbeiderpartiet 2021: 34). Vidare vill de arbeta för att stärka språkkompetenser hos utrikes födda för att lättare ta sig in på arbetsmarknaden (Arbeiderpartiet 2021: 33).

Arbeiderpartiet vill stärka språkutbildning för utlandsfödda för att ge dem en bättre språkkompetens. Dessa förslag är något som skulle gynna utlandsfödda kvinnor vilket är av intersektionellt syfte, däremot tydliggör det inte maktstrukturerna.

“benytte den økende inkluderingskompetansen både i tiltaksbedrifter og i NAV for å øke likestillingen og inkluderingen i arbeidslivet.” (Arbeiderpartiet 2021: 33)

“Sørge for økt mangfold i arbeidslivet samt bedre representasjonen mellom kjønnene i de bransjene der dette går for sakte.” (Arbeiderpartiet 2021: 106)

Här presenteras det tydligt att de vill arbeta med jämställdhet och inkludering i företag samt via den norska arbetsförmedlingen, dessutom fokus på mångfald och representation (NAV är Norges myndighet för försäkringskassa, arbetsförmedling och kommunernas socialtjänst). Sammanfattningsvis har Arbeiderpartiet tydliga inslag av intersektionella perspektiv på jämlikhet i arbetsmarknadsfrågor, med praktiska lösningar.

4.2.3 Integration och internationella frågor

Arbeiderpartiet har en specifik del i sitt partiprogram som heter "Jämställdhet, integration och antirasism", där de är tydligt poängterar intersektionella maktstrukturer inom jämställdhetsfrågan samt kopplar det till integrationspolitiken.

"Arbeiderpartiet skal føre en offensiv og målrettet likestillingspolitikk som gjør at alle inkluderes i samfunnet, uavhengig av kjønn, seksuell orientering, funksjonsevne og etnisitet." (Arbeiderpartiet 2021: 105).

"Likestilling er også mer enn kjønnskamp, og det er ikke reell lik mulighet til deltakelse og tilgjengelighet for alle i det norske samfunnet i dag." (Arbeiderpartiet 2021: 105)

De förtydligar hur jämställdhetsfrågan innehåller fler dimensioner att beakta än enbart könen som enhetliga grupper, vilket är den intersektionella grundtanken. De betonar i frågan om jämställdhet att alla inte har samma möjlighet att delta i det norska samhället idag. Därmed ger de ett förtydligande hur olika förtryckande strukturer kan samverka.

4.3 Danska Socialdemokratiet

Det sista partiprogrammet och parti som vi analyserar är det danska Socialdemokratiet. Partiets nuvarande partiprogram på 32 sidor: *"Fælles om Danmark"*, röstades igenom vid partikongressen 2017. Likt sina systerpartier prioriterar Socialdemokratiet genomgående i programmet, de tre hjärtefrågorna, välfärd, arbetsmarknadspolitik och migration samt internationell solidaritet. Även jämställdhet och jämlikhet är ett frekvent återkommande ämne i partiprogrammet som binds in i många punkter, i sakpolitiska förslag såväl som den mer teoretiska värdegrunden. Men huruvida synen på jämställdhet redogörs genom intersektionella analyser återstår att se.

Danska Socialdemokratiets toppskikt består av partistyrelsen "Hovedbestyrelsen" och motsvarigheten till riksdagsgrupp: "Folketingsgruppen". **Socialdemokratiets partistyrelse** vid partikongressen 2017 **bestod av 43% kvinnor** eller 13/30 ledamöter (Socialdemokratiet 2016, "Hovedbestyrelsen"). Medan **Folketingsgruppen** år 2015-2019 vid samma

partikongress partiprogrammet antogs **bestod av 38% kvinnor** eller 18/47 ledamöter (Danmarks statistik 2015).

4.3.1 Välfärd

Det danska socialdemokratiets förhållning till välfärd hittas under ruktiken "*Hjerteblod*" där de har en underkategori kring frihet och jämställdhet "*frihed og lighed*".

"Vi skal altid støtte mønsterbrydere, der formår at gå imod den negative sociale arv. Men det virkelige mål for vores politik er at bryde selve mønsteret. Vi er imod alle former for diskrimination af mennesker. Ingen må behandles uretfærdigt eller nedværdigende. Ligestilling mellem kønnene er en særlig prioritet for Socialdemokratiet. Den skal gennemføres i alle dele af samfundet. Målet er, at mænd og kvinder reelt får lige rettigheder, pligter og muligheder – økonomisk, politisk, socialt og kulturelt." (Socialdemokratiet 2017: 9)

De talar här om att bryta ner mönster i samhället, samt att lyfta de som går emot mönstret. I sammanhanget av jämställdhet och frihet kan detta ses som synonymt till intersektionalitet, eftersom de därefter ger perspektiv på jämställdhetsåtgärder och lägger ett fokus på de olika aspekter av ojämlikheter som kan påverkas mellan könen. Vidare genom att poängtera att detta måste implementeras i alla delar av samhället menar de att jämställdhetsfrågan kan se olika ut i samhället, vilket kan förstås som att partiet vill förtydliga att jämställdhet och förtryck kan ha olika nivåer. Detta avsnitt är betydligt kortare än Socialdemokraterna och Arbejderpartiet men de alla tre håller samma låga nivå av intersektionalitet i välfärds delarna.

4.3.2 Arbetsmarknad

"Ligestilling mellem kønnene på arbejdsmarkedet er imidlertid stadig ikke reel. Derfor bekæmper vi fortsat direkte og indirekte kønsdiskrimination..... Ligesom vi arbejder for et mindre kønsopdelt arbejdsmarked fri for stereotype forestillinger om kvinder og mænd. " (Socialdemokratiet 2017: 20)

Detta skriver danska Socialdemokratiet om jämställdhet på arbetsmarknaden. Det är i sig inget tydligt perspektiv på intersektionalitet men de nämner att de vill motverka bland annat indirekt könsdiskriminering. Enligt diskrimineringsombudsmannen innebär denna typen av diskriminering att regler som appliceras på alla kan missgynna vissa speciellt utsatta grupper,

till exempel viss könsidentitet, viss etnisk tillhörighet eller funktionsnedsättning (Diskrimineringsombudsmannen 2020). Att erkänna att det finns indirekt könsdiskriminering är att erkänna det intersektionella perspektivet även om det är en ansträngd koppling, det vill säga ett svagt intersektionellt perspektiv.

4.3.3 Integration och internationella frågor

“Samtidig erkender vi, at de mange udlændinge, der er kommet til Danmark over de sidste mange årtier, udgør en massiv udfordring. Det store antal og den manglende evne til at integrere mange af dem giver en række store problemer. Desværre er udlændinge i Danmark i dag overrepræsenterede i kriminalitetsstatistikkerne og underrepræsenterede på arbejdsmarkedet. Vi har parallelsamfund i Danmark, hvor udlændinge og efterkommere af udlændinge bor og lever isoleret fra det danske fællesskab og efter andre værdier end de danske. Det er uacceptabelt. I Danmark skal alle leve efter demokratiets regler og respektere vores frihedsværdier. Religiøse og patriarkalske normer må aldrig stå over lov og ret. Ingen skal ligge under for social kontrol i Danmark.” (Socialdemokratiet 2017: 21)

Under partiets relativt restriktiva politik i avsnittet *“Udlændinge og integration”* i relation till de andra socialdemokratiska partier i studien, har de ingen tydlig politik rörande intersektionella jämställdhetsfrågor. Dessa citat är taget ur ett stycke som problematiserar antalet invandrare i landet utifrån att “de” utgör en stor del av landets problem och utmaningar. Partiet poängterar att religiösa och patriarkala normer bland landets invandrare inte får stå över lag och ordning, men djupare än så går de inte in på jämställdhetsfrågor för att gynna invandrargrupperns integration. Även biståndspolitik för att hjälpa utsatta människor i andra delar av världen nämns, men saknar intersektionella perspektiv och nämns främst som ett villkorat alternativ till att ta emot flyktingar i Danmark (Socialdemokratiet 2017: 21). Det finns alltså ingen intersektionell jämställdhetspolitik i denna del av partiprogrammet och delar av beskrivningen kring invandrare kan anses generaliserande.

5.0 Resultat och diskussion

Analysen av partiprogrammen visar först och främst att inget av partierna i studien hade tydligt intersektionella perspektiv under kategorin välfärd. Som diskuterat under Arbejderpartiets välfärdspolitik kan detta bero på att välfärd är en bred fråga och därav faller de intersektionella perspektiven bort. Välfärd är emellertid ett viktigt ämne inom

intersektionalitet då det till stor del till stor del handlar om människors levnadsförhållanden, varför det kan antas att partierna möjligen kunde ha benämnt frågor som lyfte hur maktstrukturer påverkar detta. Utifrån antagandet om att välfärd är ett för brett ämne för att fånga upp intersektionalitet skulle det innebära att partiernas politik inom välfärdsfrågan inte är speglande för deras intersektionella prioriteringar.

Socialdemokraterna hävdade inledningsvis i deras partiprogram att partiets välfärdspolitik är ett av uttrycken för partiets jämlikhetspolitik, ett tidigare område som innehåller mängder av intersektionella analyser. Partiet förlorar däremot sin potential för att följa upp dessa intersektionella resonemang, då det saknas sakpolitiska förslag som kopplar samman partiets intersektionella analyser med välfärdspolitiken.

Gällande arbetsmarknadsfrågor hade de svenska Socialdemokraterna ett tydligt intersektionellt perspektiv där de diskuterar hur maktstrukturer kan dubbleras eller flerdubblats vilket kommer påverka vissa människors möjligheter på arbetsmarknaden. Vidare hade Arbeiderpartiet konkreta förslag med intersektionell karaktär som de vill implementera, det var förslag om norsk språkkompetens och sammanväver både jämlikhet och jämställdhetsfrågor. Socialdemokraterna lyfter på ett mer teoretiskt plan att maktstrukturer finns och kan samverka, medan Arbeiderpartiet gav konkreta förslag för att bryta ner maktstrukturer. Arbeiderpartiet la till exempel fokus på representation vilket går i linje med Sveriges Kvinnolobbys krav för ökad intersektionalitet. De båda partierna hade alltså intersektionella politiska prioriteringar, vilket ligger i linje med teorin om deskriptiv och substantiell representation med tanke på deras höga grad av representerade kvinnor. Vidare hade Socialdemokratiet i Danmark som i analysen nämnt en mer långsökt koppling till det intersektionella perspektivet genom fokuset på indirekt könsdiskriminering. Deras svagare koppling till de intersektionella perspektiven har även där ett positivt samband till deras lägre procentuella nivå av deskriptiv representation, i form av att Socialdemokratiet är det parti med lägst andel kvinnor i sitt toppskikt.

Slutligen gällande integration och internationella frågor lyfter Arbeiderpartiet tydliga och starka prioriteringar på det intersektionella jämställdhetsfrågorna. De poängterar att jämställdhetsfrågan är mer än bara en könskamp specifikt när det handlar om integration, att alla inte har samma möjligheter i det norska samhället. Samtidigt har Socialdemokraterna inte någon stark koppling till intersektionalitet, eftersom de enbart lyfter kvinnor i andra länder

som en enhetlig grupp. Socialdemokratiet tar det steget längre än Socialdemokraterna genom att utöver avsaknaden av intersektionella perspektiv även generaliserar "*udlændinge*". De talar om utrikes födda som en enhetlig grupp och att mängden invandrare i landet medför problem i samhället. De ger inga förslag för hur integrationen kan förbättras genom exempelvis motverkan av flertalet förtryckande maktstrukturer som Arbejderpartiet gör. Socialdemokratiet antyder främst att de förtryckande patriarkala och icke-demokratiska strukturer som drabbar utrikesfödda tillhör andra kulturer än den danska och dessutom analyserar de inte heller denna problematik på ett intersektionellt tillvägagångssätt.

Sammanfattningsvis tyder detta på att den teoriprovande delen av studien är lyckad eftersom det finns ett samband även med intersektionalitet och politiska partier som nya analysenheter. Vi har god grund för att dra slutsatsen att det finns ett positivt samband mellan Socialdemokraternas och Arbejderpartiets i relation högre prioriteringar av intersektionella frågor (den substantiella representationen) och deras höga andel av procentuella andel kvinnor i partiet (deskriptiva representationen). Att tyda utifrån Lukes maktteori innebär detta att en hög andel representerade kvinnor inom partiet därmed innehar makt utifrån den tredje maktdimensionen. Det vill säga det som hamnar på dagordningen och blir av politisk prioritet. Vi bedömer Arbejderpartiet och Socialdemokraterna som likvärdiga i de intersektionella prioriteringarna vilket styrker teorin och frågeställningen ytterligare. Fortsättningsvis hade Socialdemokratiet i Danmark en lägre procentuell andel representerade kvinnor, samt en lägre nivå av intersektionella prioriteringar. Detta tillstyrker Phillips teori ytterligare. Av att döma från detta kan vi vidare konstatera att studien dels fyller ett inomvetenskapligt syfte eftersom det kan anses vara teoriutvecklande, eftersom det breddar Phillips teori. Och dels ett utomvetenskapligt syfte eftersom det ger en större förståelse för samhället och politiken för vikten av representation.

5.1 Vidare forskning

För att fånga upp de områden som legat utanför denna analys ramar hade framtida forskning kunnat genomföras med ett fokus på beslutsfattande snarare än den symboliska politiken från partiprogrammen. En sådan studie skulle i högre grad fånga upp partiernas beslutsfattande politik som de mer teoretiska och principalsättande partiprogrammen missar. I samband med en sådan studie skulle forskarna även kunna väga in vilka som är ansvariga för de förslagen som hamnar på dagordningen kopplat till Lukes tredje dimension av makt. Detta skulle starkare

symbolisera den substantiella representation som ges till kvinnor inom legislaturen och öka förståelsen kring hur kvinnor ges makt vid policyskapande eller vid prioriteringar av politik i partiprogrammen. Att även analysera partiernas skiftande representation och hållning till intersektionella frågor över tid, skulle även kunna bidra till en breddning av Phillips teori.

6.0 Referensförteckning

Material

Arbeiderpartiet, 2021a. Partiprogram för Arbeiderpartiet: antaget på partikongressen april 2021.

https://res.cloudinary.com/arbeiderpartiet/image/upload/v1/ievv_filestore/66e184c44f144d57a82aa7fbf8f02ebcc141d52beaa54ef8b44f1560434aed17 (hämtad: 19-04-21)

Arbeiderpartiet 2021b. *Landsstyret* <https://www.arbeiderpartiet.no/om/landsstyret/> (Hämtad 19-02-21)

Arbeiderpartiet 2021c. *Stortingsgruppa 2017-2021*

<https://www.arbeiderpartiet.no/om/stortingsgruppa-2017-2021/> (Hämtad 19-04-21)

Danmarks statistik. 2015. *Folketingsvalg 2015 - Valgte kandidater og stedfortrædere*

<http://www.dst.dk/valg/Valg1487635/kandstat/kandstat.htm> (Hämtad

Socialdemokraterna, 2013a. Partiprogram för Socialdemokraterna: antaget på 37:e partikongressen 3-7 april 2013.

https://www.socialdemokraterna.se/download/18.12ce554f16be946d04640b87/1568881590520/ett-program-for-forandring_2013.pdf (hämtad: 19-04-21)

Socialdemokraterna. 2013b. *Kongressprotokoll*. 19

<https://www.socialdemokraterna.se/download/18.12ce554f16be946d04640b23/1568881615076/kongressprotokoll-2013.pdf> (Hämtad 19-04-21)

Socialdemokratiet, 2016. *Hovedbestyrelsen*

<https://www.socialdemokratiet.dk/da/partiet/hovedbestyrelsen/> (Hämtad 19-04-21)

Socialdemokratiet, 2017. Principprogram för Socialdemokratiet: antaget på partikongressen 2017.

<https://www.socialdemokratiet.dk/media/6554/socialdemokratiets-principprogram-faelles-om-danmark.pdf> (hämtad: 19-04-21)

Sveriges Riksdag. 2021. *Ledamotsdata 1990-idag* <https://data.riksdagen.se/data/ledamoter>

Elektroniska källor

Arbeiderpartiet. 2021d. *Arbeiderpartiet gjennom 130 år: 1935 og til i dag*.

<https://www.arbeiderpartiet.no/om/historien-om-arbeiderpartiet/arbeiderpartiet-gjennom-130-ar/> (hämtad: 19-04-21)

Diskrimineringsombudsmannen. 2020. *Direkt och indirekt diskriminering*.

<https://www.do.se/om-diskriminering/vad-ar-diskriminering/direkt-och-indirekt-diskriminering/> (hämtad 20-04-21)

Hayes, Bernadette C. McAllister, Ian. Studlar, Donley T. 2020. Gender, Postmaterialism, and Feminism in Comparative Perspective. *International Political Science Review*. 21(4): 6 - 7. doi: pdf/10.1177/0192512100214006.

Hilson, Marry. 2019. *Nordic social democratic parties during the twentieth century*.

<https://nordics.info/show/artikel/social-democratic-parties-during-the-twentieth-century/> (hämtad: 04-15-21)

Hooghe, Liesbet. Marks, Gary. Wilson, Carole j. 2002. Does Left/Right Structure Party Positions on European Integration? *Sage Publications*. 35(8): 3. doi: 10.1177/001041402236310

Nationalencyklopedin, 2021a, *socialdemokrati*

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/socialdemokrati> (Hämtad 03-05-2021)

Nationalencyklopedin, 2021b, *socialdemokratiet*

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/socialdemokratiet> (Hämtad 03-05-2021)

Olofpalme.org. *Kvinnofrågor*. <http://www.olofpalme.org/amne/kvinnofragor/> (hämtad: 15-04-21)

Sveriges Kvinnolobby. 2021. *Kvinnors makt och inflytande i samhället*.
<https://sverigeskvinnolobby.se/vi-driver/kvinnors-makt-och-inflytande-i-samhallet/> (hämtad: 21-04-21)

Socialdemokraterna. 2021. *Vår historia*.
<https://www.socialdemokraterna.se/vart-parti/om-partiet/var-historia> (hämtad: 20-04-21)

World Bank. 2020. *Proportion of seats held by women in national parliaments (%)*.
<https://data.worldbank.org/indicator/SG.GEN.PARL.ZS> (Hämtad: 03-05-2021)

World Economic Forum. 2020. *Global Gender Gap Report 2020*. s. 2-9
http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf (hämtad: 04-05-21)

World Happiness Report. 2020. *The Nordic Exceptionalism: What Explains Why the Nordic Countries Are Constantly Among the Happiest in the World*. Kapitel 7.
<https://worldhappiness.report/ed/2020/the-nordic-exceptionalism-what-explains-why-the-nordic-countries-are-constantly-among-the-happiest-in-the-world/> (hämtad: 20-04-21)

World Values Survey. 2020. *Findings and Insights*.
<https://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp?CMSID=findings&CMSID=findings>
(hämtad: 05-05-21)

Wängnerud, Lena. 2009. Women in Parliaments: Descriptive and Substantive Representation. *The Annual Review of Political Science*. (12): 52, 54, 55, 59, 62, 65, 66. doi: 10.1146/annurev.polisci.11.053106.123839.

Litteratur

Bergström, Göran & Boréus, Kristina, 2005. "Idé- och ideologianalys" i Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Uppl 2. Lund: Studentlitteratur, s. 44.

Esaiasson, Peter & Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Lena Wängnerud, 2007. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Uppl 3. Stockholm: Norstedts Juridik AB, s. 34-40, 57, 112.

Grzanka, Patrick, 2019. *Intersectionality: Foundations and Frontiers*. Uppl 2. New York, NY: Routledge, s. 1, 12-19, 47.

Hagevi, Magnus (red), 2019. Partier och partisystem. Lund: Studentlitteratur, s. 26, 71-72

Norris, Pippa, 2004. *Electoral Engineering: Voting Rules and Political Behaviour*. Cambridge: Cambridge University Press. s. 114-116, 179-190, 206.